

Kazalo

1	Uvod	2
0.	Definicije trajnostnega turizma in krožnega turizma	3
2	Trenutni pristopi h krožnemu turizmu	5
2.1	Pristop UNWTO	5
2.2	Pristop ETIS.....	7
2.3	Skupnost za trajnostni turizem programa MED	9
3	Operativni model projekta INCIRCLE	11
3.1	Glavna načela in pristop.....	11
3.2	Metodologija	13
3.2.1	Faza 1: Analiza konteksta	14
3.2.2	Faza 2: Upravljanje	15
3.2.3	Faza 3: Skupna vizija in cilji.....	18
3.2.4	Faza 4: Glavni cilji	19
3.2.5	Faza 5: Načrtovanje merjenja	19
3.2.6	Faza 6: Spremljanje, ocenjevanje in viri financiranja	21
	Glosar	23
	Priloge	25

1 Uvod

Namen projekta INCIRCLE Interreg MED je preskusiti novo metodologijo, ki temelji na uporabi načel krožnega gospodarstva v turističnem sektorju, s poudarkom na posebnostih in posebnih potrebah otokov in redko poseljenih območij.

Ta rezultat je v glavnem namenjen nosilcem politik in odločanja, ki igrajo strateško vlogo pri vodenju ozemelj do bolj krožnega in trajnostnega upravljanja vseh storitev in izdelkov, povezanih s turistično ponudbo, v okviru svojih zmožnosti ustvarjanja ustreznega okolja za razvoj trajnostnega turizma.

Glavni končni cilj je ponuditi okvir za vključitev kritičnih vidikov trajnosti in krožnosti v vse faze oblikovanja politik. Operativni model projekta INCIRCLE bo usmerjal in podpiral nosilce politik MED in odločevalce **pri razvoju integriranih regionalnih in nacionalnih strategij za bolj krožen turizem**, katerega cilj je zmanjšati negativni vpliv turistov na okoljski kapital destinacij in ohraniti naravne neobnovljive vire.

Poudariti je treba, da je operativni model del večjega orodja, razvitega v okviru projektu, ki zajema tudi niz kazalnikov krožnega turizma in platformo najboljših praks. Trije elementi bi lahko skupaj služili kot navdih, smernice in orodja za spremljanje za učinkovito oblikovanje in izvajanje trajnostnih in krožnih politik.

0. Definicije trajnostnega turizma in krožnega turizma

»Turizem je družbeni, kulturni in gospodarski pojav, ki vključuje pretok oseb v države ali kraje zunaj njihovega običajnega okolja za osebne ali poslovne/poklicne namene« (UNWTO, 2020¹). Turizem lahko zaradi svoje zapletenosti pomembno vpliva na družbo, okolje in gospodarstvo. Če v nekaterih primerih ni ravnovesja in če vsakemu od teh vidikov ne posvetimo pozornost, lahko turizem škoduje ali ima negativne posledice na kakovost življenja lokalnih skupnosti. Zato lahko turizem, ki enako upošteva vsa ta področja, na primer dobro počutje turistov in lokalnega prebivalstva, okolje in učinkovito uporabo vseh virov, štejemo za trajnostnega. Z drugimi besedami, trajnostni turizem lahko opredelimo kot obliko »turizma, ki v celoti upošteva njegove sedanje in prihodnje gospodarske, družbene in okoljske vplive, pri čemer upošteva potrebe obiskovalcev, industrije, okolja in skupnosti gostiteljic«², in posledično tudi vse vidike trajnosti ali zelenega gospodarstva: okoljske, družbene in gospodarske vidike. Poleg tega trajnostni turizem ta zapleten pojav razume kot prispevek k vsem 17 ciljem trajnostnega razvoja, ki so jih zastavili Združeni narodi.

Če trajnost razumemo kot osnovni koncept zelenega gospodarstva, lahko preučimo še drugo poddimenzijo: krožno gospodarstvo, ki ga lahko opredelimo kot »gospodarstvo, ki je po svoji zasnovi obnovitveno in regenerativno in s ciljem vedno ohranjati najvišjo uporabnost in vrednost proizvodov, sestavnih delov in materialov. Koncept razlikuje med tehničnimi in biološkimi cikli« (EMF, 2015:48³). Torej je v krožnem gospodarstvu poudarek na čim večji učinkovitosti, optimizaciji virov in preprečevanju nastajanja odpadkov. Model krožnega gospodarstva temelji na naslednjih načelih (Fundacija Ellen MacArthur, 2013):

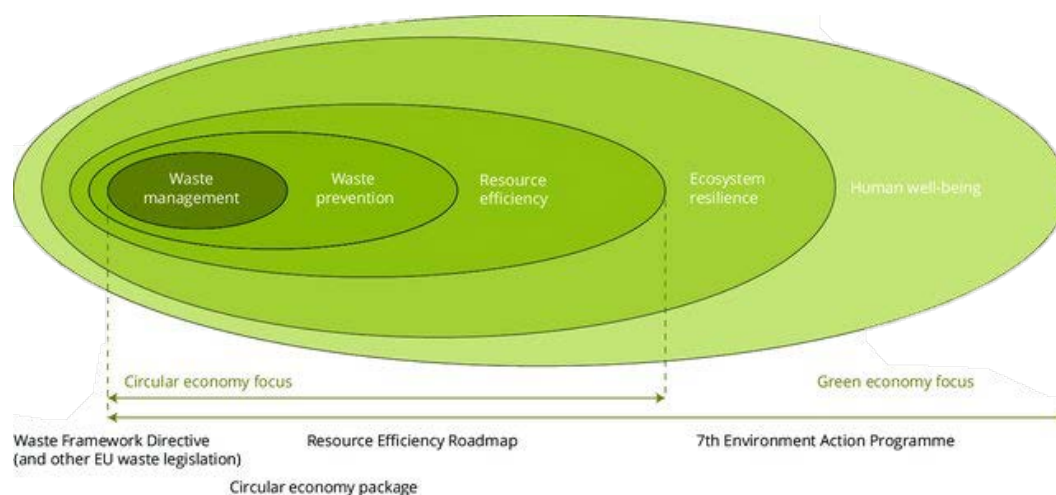
1. Oblikovanje odpadkov in onesnaženja. Odpadki ne obstajajo, saj so izdelki zasnovani in optimizirani za cikel razstavljanja in ponovne uporabe.
2. Gradnja vzdržljivosti prek različnosti. Modularnost, vsestranskost in prilagodljivost so ključne značilnosti za razvoj raznolikih sistemov, ki so v primeru zunanjih pretresov odpornejši v primerjavi s sistemi, zgrajenimi zgolj zaradi učinkovitosti.
3. Zanašanje na energijo iz obnovljivih virov. V krožnem gospodarstvu so viri energije po naravi obnovljivi, s čimer se zmanjša odvisnost od samih virov in poveča odpornost sistema.
4. Razmišljajte v »sistemih«. Ključnega pomena je sposobnost razumevanja, kako deli vplivajo drug na drugega znotraj celote in kakšen je odnos celote do delov.
5. Odpadki so hrana. Potrošni sestavni deli izdelka so v krožnem gospodarstvu v veliki meri sestavljeni iz bioloških sestavin ali »hranilnih snovi«, ki so vsaj nestrupene in morda celo koristne ter jih je mogoče varno vrniti v biosfero. Krožno gospodarstvo se v zvezi s tehničnimi hranili nanaša na izboljšanje kakovosti (predelava).

Ker še vedno nahajamo v makrosferi zelenega gospodarstva, je del krožnega gospodarstva tudi družbeni vidik, vendar s posebnim poudarkom na učinkovitosti, kot je razvidno iz slike 1.

¹ <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

² *Kako narediti turizem bolj trajosten – priročnik za oblikovalce politik*, UNEP in UNWTO, 2005, str.11–12
<http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPA-TourismPolicyEN.pdf>

³ https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/publications/ElleMacArthurFoundation_Growth-Within_July15.pdf



Slika 1: osredotočenost na zeleno in krožno gospodarstvo⁴

Krožni turizem je bil opredeljen kot »model, ki lahko vzpostavi učinkovit krog, ki ustvarja cilje in storitve, ne da bi siromašil omejene vire planeta, in sicer surovine, vodo in energijo«. (Girard in Nocca, 2017). Poleg tega krožni turizem predlaga model, v katerem vsak turistični akter sprejme ekološko združljiv pristop (Acampora et al., 2018). Z uporabo načel krožnega gospodarstva lahko gostinska in turistična podjetja pospešijo razvoj svojih podjetij in napredujejo v razmišljanju in ukrepanju ter tako ustvarijo bolj trajnostne izkušnje za vse deležnike, ki sodelujejo v gostinstvu in turizmu.« (Van Rheede, 2012).

Poleg tega krožni in trajnostni turizem odraža razlike med krožnim in trajnostnim gospodarstvom, vendar v povezavi s specifičnim turističnim pojavom. Zato je glavna razlika, če jo lahko tako imenujemo, v središču pozornosti: trajnostni turizem bo posvečal enako pozornost vsem trajnostnim področjem (družbenemu, gospodarskemu, okoljskemu), krožni turizem pa bo posebno pozornost posvetil učinkovitosti virov in preprečevanju nastajanja odpadkov, ki se nanaša na načelo »od zibelke do zibelke«.

⁴ Evropska agencija za okolje, »Krožno gospodarstvo v Evropi«, 2016:31

2 Trenutni pristopi h krožnemu turizmu

Vprašanja pristopa k turizmu na bolj trajnosten in krožen način se v zadnjih 30 letih pogosteje lotevajo na mednarodni, evropski in regionalni ravni. Načela krožnega gospodarstva so dodala vrednost doslej sprejetim pristopom. Zato je treba izkoristiti to, kar je bilo že doseženo na vseh zgoraj omenjenih ravneh: tako bi lahko iz vsega navedenega, na podlagi preteklih izkušenj in ugotovitev, zgradili model INCIRCLE in ga ponovili na območju programa MED.

2.1 Pristop UNWTO

Svetovna turistična organizacija (UNWTO) – agencija Združenih narodov, odgovorna za promocijo odgovornega, trajnostnega in splošno dostopnega turizma – se zavzema za promocijo turizma kot instrumenta za doseganje ciljev trajnostnega razvoja (angl. Sustainable Development Goals, v nadaljevanju: SDG), usmerjenega v zmanjševanje revščine in spodbujanje trajnostnega razvoja po vsem svetu. Kot je opredeljeno v Agendi za trajnostni razvoj⁵ do leta 2030, je treba SDG združiti v turistične politike, da bi gospodarsko rast ločili od degradacije okolja s trajnostnim in učinkovitim upravljanjem naravnih virov v vseh fazah vrednostnih verig turističnih proizvodov in storitev.

Zahteva se zlasti prispevek za turistični sektor za izpolnitev SDG št. 12, katerih cilj je zagotoviti trajnostne vzorce potrošnje in proizvodnje (angl. consumption and production patterns, v nadaljevanju: SCP).



Slika 2: Cilji ZN za trajnostni razvoj (Vir: ZN, 2020)

Kot je opredeljeno v simpoziju o trajnostni proizvodnji in potrošnji iz Osla leta 1994, gre za »uporabo storitev in sorodnih izdelkov, ki ustrezajo osnovnim potrebam in prinašajo boljše kakovost življenja, hkrati pa tudi

⁵ [Agenda 2030 za trajnostni razvoj](#), ki so jo leta 2015 sprejele vse države članice Združenih narodov, ponuja skupen načrt za mir in blaginjo ljudi in planeta za sedanjost in v prihodnosti. V njenem središču je 17 ciljev trajnostnega razvoja (SDG), ki so nujen poziv vsem državam, razvitim in v razvoju, v globalnem partnerstvu. Zavedajo se, da morata odprava revščine in drugega pomanjkanja potekati z roko v roki s strategijami, ki izboljšujejo zdravje in šolstvo, zmanjšujejo neenakost in spodbujajo gospodarsko rast, hkrati pa se spopadajo s podnebnimi spremembami in si prizadevajo za ohranitev oceanov in gozdov.

zmanjšujejo uporabo naravnih virov in strupenih snovi kot tudi emisije odpadkov in onesnaževal v življenjskem ciklu storitve ali produkta, da ne bi ogrozili potreb prihodnjih generacij.«

Takšna prelomna točka pri razvoju teorije se od tradicionalnih vrednostnih verig preusmeri v krožne vzorce proizvodnje in potrošnje, s čimer se utira pot za ponovno opredelitev oblikovanja tradicionalnih turističnih politik z vključevanjem bolj krožnih pristopov ter vključevanjem vzorcev krožnosti v razmišljanje in prakso vseh pomembnih deležnikov v turizmu.

Leta 2019 je UNWTO skupaj z okoljskim programom OZN objavil »Izhodiščno poročilo o vključevanju trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje v turistične politike«,⁶ da bi pridobil vpogled v vključevanje SCP v svetovne prakse oblikovanja turistične politike na podlagi pregleda 101 nacionalnih turističnih politik.

Iz študije je razvidno, da se oblikovalci politik na splošno dobro zavedajo potrebe po trajnostnem razvoju turizma ter nadalje preiskuje in opredeljuje glavne ovire na poti učinkovitega uvajanja in upravljanja trajnostnega turizma. Iz študije lahko razberemo naslednje 3 glavne ugotovitve:

- Kljub temu, da se vidiki SCP upoštevajo pri dolgoročnem nacionalnem načrtovanju turizma, je treba izboljšati upravljanje turističnega okolja. Metodologije in tehnike načrtovanja so doslej namenjale večji poudarek gospodarskemu vidiku in se slabo približale vplivom na okolje v smislu rednega in pravočasnega merjenja. Zahteva se kultura stalnega in učinkovitega spremljanja vplivov turizma na okolje.
- Da bi se lahko soočili z okoljskimi izzivi rastočega turističnega sektorja, morajo oblikovalci politik koncept SCP razdeliti na bolj oprijemljive elemente, oziroma področja vpliva SCP⁷ in odgovorno opredeliti tista področja skupnega pomena, ki veljajo za bolj strateška, saj lahko prinesejo oprijemljive rezultate in povečane učinke.
- Uresničevanje politik pogosto ostaja izziv. Vse ustrezne zainteresirane strani morajo določiti ustrezno kombinacijo instrumentov ekonomske, regulativne in prostovoljne politike⁸, s katero se bo premostila vrzel med razvojem politike in njenim izvajanjem, zaradi česar bo trajnosten in krožen turizem učinkovit.

⁶ UNWTO, [Osnovno poročilo o vključevanju trajnostnih vzorcev potrošnje in proizvodnje v turistične politike](#), 2019

⁷ ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostna raba zemljišč, učinkovita raba energije, zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, zmanjšanje nastajanja odpadkov in učinkovita raba vode

⁸ V skladu z opredelitvijo iz izhodiščnega poročila UNWTO so politični instrumenti praktično sredstvo – metodologije, ukrepi ali intervencije – za izvajanje politik; so orodja, ki ustvarjajo spremembe in dosegajo cilje, načrtane v politiki. Opredeljeni so trije glavni politični instrumenti:

- regulativni in pravni instrumenti: orodje za upravljanje in kontrolo, ki vsiljuje spremembe in obvezuje naslovnike, da upoštevajo vladna pravila, v večini primerov pod grožnjo sankcij; na primer okoljska zakonodaja v zvezi s SCP.
- ekonomski in davčni instrumenti: orodja s spodbudnim in odvračilnim učinkom, zaradi katerih so določena ravnanja ali prakse zaradi nagrajevanj ali kaznovanja gospodarskih dejavnosti, bolj ali manj privlačna; na primer davčne spodbude, ki bi lahko podprle SCP.
- komunikacijski in prostovoljni instrumenti: orodja, ki omogočajo premišljene odločitve in ukrepe s pomočjo družbene samoregulacije in prenosa znanja, informacij in prepričevanja; na primer sistemi vodenja in certificiranja, ki zainteresiranim stranem omogočajo, da se držijo pristopov in načel SCP.

Vse tri zgoraj omenjene ugotovitve so pomembne za postopek oblikovanja strategije projekta INCIRCLE, ki bo usmerjen v razvoj regionalnih in nacionalnih strategij za bolj krožen turizem, ki bo omogočal:

- Vzpostavitev strukture upravljanja turističnega okolja na ciljnih ozemljih, s katerim se bo zagotovil prehod na odgovorno proizvodnjo in potrošnjo v turističnem sektorju (SDG št. 12);
- Opredelitev in izbira najpomembnejših področij posredovanja, ki zagotavljajo udeležbo, sprejemanje strategije in lastništvo;
- Oblikovanje sklopa ukrepov in političnih instrumentov, ki lahko zagotovijo izvajanje strategije in doseganje oprijemljivih rezultatov;
- Dolgoročno spremljanje uspešnosti sektorja in njegovih vplivov na okolje.

2.2 Pristop ETIS

Evropska komisija je pri prizadevanjih za bolj globalen pristop k turizmu na bolj trajnosten in krožen način, svojo nalogo opravila leta 2013 z uvedbo lastnega orodja, imenovanega ETIS, Evropski sistem kazalnikov turizma. ETIS je bil pregledan in posodobljen marca 2016 po 2-letni pilotni fazi in je zdaj uradni sistem, ki ga je Evropska komisija sprejela za izvajanje krožnih in trajnostnih politik v turističnem sektorju. Temelji na naboru kazalnikov, ki jih je Evropska agencija za okolje razvila že leta 2013, t.i. TOUERM oz. Mehanizem poročanja o turizmu in okolju, del katerega se ujema z okvirjem ETIS, pa tudi kazalnikov, ki sta jih na mednarodni ravni razvila UNWTO in Svetovni svet za trajnostni turizem (GSTC). GSTC, ustanovljen leta 2010, je razvil dva sklopa meril za določanje minimalnih trajnostnih standardov, ki jih morajo izpolnjevati hoteli, organizatorji potovanj in destinacije, da bi dosegli družbeno, okoljsko, kulturno in gospodarsko trajnost na destinacijah.

Glavna vprašanja o tovrstnih kazalnikih so povezana s številnimi medsebojno povezanimi sektorji (kot so promet in mobilnost, proizvodnja in ravnanje z odpadki, uporaba in upravljanje energije in vode, urbano in prostorsko načrtovanje, upravljanje naravne in kulturne dediščine ...), kjer turizem vpliva v smislu okolja, trajnosti in krožnosti ter v nekaterih primerih težave pri iskanju ustreznih statističnih podatkov s potrebno stopnjo podrobnosti. Vzpostavitev zaokroženega referenčnega okvira je bistvenega pomena za spremljanje in ocenjevanje, v kolikšni meri je turizem trajnosten in krožen, ter za določitev področij posredovanja pri oblikovanju politik. Sposobnost trajnostnega upravljanja turizma pomeni povečanje privlačnosti ozemelj, ki temeljijo na naravnih virih, ki bi sicer bili osiromašeni, pa tudi razviti celostne strategije, ki zajemajo različne sektorje.

To je razmerje, ki stoji za pristopom ETIS, katerega cilj je destinacijam pomagati pri prostovoljnem spremljanju in merjenju njihove trajnostne turistične uspešnosti s skupnim primerljivim pristopom. ETIS je mišljen kot orodje za upravljanje, informacije in spremljanje, ki temelji na samooceni, opazovanjih, zbiranju podatkov in analizah, ki jih destinacija opravi sama⁹.

⁹ Za namen sistema kazalnikov ETIS je destinacijo mogoče opredeliti kot:

- Geografsko območje, ki je trenutno ali potencialno privlačno za obiskovalce/turiste
- Kraj ali območje, ki je prepoznavno in ga je mogoče zlahka opredeliti kot destinacijo za obiskovalce in ima vrsto turističnih objektov in produktov za turistične namene
- Kraj ali območje, ki se promovira kot destinacija

Eno glavnih vprašanj pri uporabi teoretičnih konceptov, kot sta trajnost in krožnost v turizmu, je vpliv na širok in raznolik krog zainteresiranih strani, ki bi ga bilo zato treba vključiti v postopek spremljanja in upoštevati v naslednjih fazah, ki vodijo k oblikovanju usmerjenih politik. Ta koncept je osrednjega pomena za projekt INCIRCLE, katerega dejavnosti temeljijo na sodelovanju zainteresiranih strani s postavitvijo, aktiviranjem in posvetovanjem z delovnimi skupinami zainteresiranih strani (angl. Stakeholders Working Groups, v nadaljevanju: SWG), kot priporoča ETIS.

SWG je priznana kot interdisciplinarna delovna skupina, ki jo sestavljajo organizacije in posamezniki, ki se ukvarjajo z vsemi vidiki turizma.

Vključevanje SWG zagotavlja, da je postopek ocenjevanja vpliva turizma na destinacijo v lokalnem okviru in pod lokalnim vodstvom. Znotraj projekta INCIRCLE naj bi to ustvarilo podlago za oblikovanje politik, povezanih s turizmom, in učinkovito izvajanje ukrepov politik, zaradi katerih bi bil turizem s sprejetjem pristopa več zainteresiranih strani bolj trajosten in krožen.

Sklop ETIS je sestavljen iz 43 osnovnih kazalnikov in okvirnega sklopa dopolnilnih kazalnikov, katerih uporaba in raba sta skoraj »brezplačni«, v smislu, da lahko destinacije izbirajo, kateri so zanje ustrezni, potrebni in primerni. Sistem je mogoče vključiti tudi v že obstoječe sisteme za spremljanje. Prilagodljivost sistema je dodana vrednost, zaradi katerega je le-ta bolj izvedljiv in hkrati uspešnejši.

43 temeljnih kazalnikov je razdeljenih na štiri sklope¹⁰:

- A. Upravljanje destinacije
- B. Gospodarska vrednost
- C. Družbeni in kulturni vpliv
- D. Vpliv na okolje

Sledi tudi okvirni seznam dodatnih kazalnikov:

- 1. Pomorski in obalni turizem
- 2. Dostopni turizem
- 3. Nadnacionalne kulturne poti.

Evropska komisija predlaga izvajanje ETIS v sedmih korakih, kot sledi,¹¹ s poudarkom na upravljanju procesa, ki je bil sprejet in prilagojen v projektu INCIRCLE (glejte odstavka 6 in 6.1), ki naj bi ga zagnal lokalni »prvak« ali lokalni koordinator destinacije:

- 1. Ozaveščanje zainteresiranih strani in oblikovalcev politik
- 2. Ustvariti je treba profil destinacije z uporabo obrazca za destinacijo¹²
- 3. Ustanovitev SWG, v katero bodo vključene organizacije in posamezniki, ki sodelujejo v in se zanimajo za turistično industrijo

-
- Kraj ali območje, kjer je mogoče izmeriti ponudbo in povpraševanje po turističnih storitvah, tj. gospodarstvo obiskovalcev
 - Kraj ali območje, kjer postopek upravljanja obiskovalcev običajno vključuje vrsto zainteresiranih strani iz javnega in zasebnega sektorja skupaj z skupnostjo gostiteljico.

»Evropski sistem kazalnikov turizma«, Evropska komisija, marec 2016

¹⁰ Za popoln seznam kazalnikov glejte Prilogo IV

¹¹ »Evropski sistem kazalnikov turizma«, Evropska komisija, marec 2016

¹² http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators/index_en.htm

4. Določitev vlog in odgovornosti s sporazumom, ki si ga delijo zainteresirane strani o ciljih in z njimi povezanih ukrepih
5. Zbiranje in beleženje podatkov, po potrebi pa tudi izvajanje ciljnih raziskav¹³
6. Analizira rezultatov za določitev prednostnih potreb in akcijskega načrta
7. Omogočanje stalnega razvoja in nenehnega izboljševanja s ciljno usmerjeno strategijo, stalno in razširjeno uporabo orodja ETIS in določitvijo ustreznih virov financiranja.

2.3 Skupnost za trajnostni turizem programa MED

Da bi kar najbolje izkoristili rezultate preteklih in tekočih projektov, ki jih financira MED, je bila novembra 2016 v okviru programa ustanovljena skupnost za trajnostni turizem¹⁴, ki bo povezala študijo, pilot, kapitalizacijo, integrirane teritorialne in zdaj v drugi fazi tudi strateške, horizontalne in modularne projekte ter povečala njihove učinke in vpliv na območje MED. V prvi fazi do konca leta 2019 se je skupnosti pridružilo 17 projektov na področju teritorialnega sodelovanja z več kot 200 partnerskimi organizacijami, ki delujejo v 12 evrosredozemskih državah, z namenom prispevati svoje rezultate, znanje in izkušnje, s katerimi bi turizem postal resnično gonilo za vključujoč in trajnostni razvoj.

Oktober 2017 je skupnost pripravila Atensko deklaracijo o trajnostnem turizmu, v kateri so opisani glavni cilji skupnosti, ki jih je treba doseči do konca leta 2019:

1. Prispevati k reševanju turističnih pritiskov v sredozemski regiji
2. Povečati privlačnost in turistično ponudbo v sredozemski regiji
3. Okrepiti prakse načrtovanja in upravljanja v smeri trajnostnega turizma
4. Zgraditi močno skupnost projektov in deležnikov.

Projekt INCIRCLE kot člani skupnosti prispeva tudi k doseganju zgoraj omenjenih ciljev z dodano vrednostjo sprejemanja pristopa krožnega gospodarstva v politikah in praksah, povezanih s turizmom.

Skupnost je septembra 2019 pripravila sklop političnih priporočil¹⁵, kjer je opredelila štiri najnujnejša področja ukrepov, ki bodo omogočila prehod na trajnostni obalni in pomorski turizem v Sredozemlju:

1. Spremljanje trajnosti: kje so vrzeli v znanju pri oblikovanju turističnih politik? Kateri je najboljši način za premostitev vrzeli v turističnih podatkih?
2. Zmanjšanje okoljskih, kulturnih in družbenih vplivov turizma v Sredozemlju.
3. S turizmom zagotoviti trajnostno in odgovorno gospodarsko rast in blaginjo v Sredozemlju. Kateri je najboljši način za reševanje zapletenosti turističnega sektorja, vključno z lokalnimi akterji, odločevalci in potrošniki?
4. Vzpostavitev mehanizmov upravljanja, ki najrazličnejše zainteresirane strani vodijo k bolj trajnostnemu in odgovornejšemu turizmu

Na podlagi teh priporočil je skupnost januarja 2020 pripravila štiri informacijske liste o politiki, ki so oblikovalcem politike na podlagi doseženih rezultatov in dosežkov, ki so jih do tedaj razvili njeni projektni člani v zvezi s štirimi

¹³ Izbor vzorčnih obrazcev za anketiranje je priložen orodju ETIS in je na voljo na spletni strani Evropske komisije

¹⁴ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/>

¹⁵ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/policy-recommendations/>

zgoraj omenjenimi temami (učinkovito spremljanje trajnosti turizma¹⁶, alternativni turistični modeli¹⁷, turizem kot gonilo rasti¹⁸, upravljanje kot orodje za trajnostni turizem¹⁹).

Projekt INCIRCLE bo osnovan na opredelitvi problemov, priporočilih in vizij politike, ki so bile učinkovito povzete v zgoraj omenjenih dokumentih, tako da bodo izkoristile največje možne rezultate in učinke, razvite v prejšnjih projektih skupnosti. Poleg tega bodo vsi projekti skupnosti povabljeni, da izpolnijo predlogo za zbiranje najboljših praks, ki bodo prikazani na platformi znanja projekta INCIRCLE, enem od glavnih rezultatov projekta.

¹⁶ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/news/detail/actualites/policy-factsheet-1-ensuring-an-effective-monitoring-of-tourism-sustainability-in-the-mediterranean/>

¹⁷ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/events/detail/actualites/policy-factsheet-2-promoting-alternative-tourism-models-to-reduce-pressures-in-the-mediterranean-r/>

¹⁸ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/events/detail/actualites/policy-factsheet-3-tourism-as-a-strategic-driver-for-inclusive-responsible-and-sustainable-growth/>

¹⁹ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/events/detail/actualites/policy-factsheet-4-governance-as-a-tool-for-sustainable-and-responsible-tourism-in-the-mediterranean/>

3 Operativni model projekta INCIRCLE

3.1 Glavna načela in pristop

To poglavje bo vodilo skozi vse različne faze razvoja politike, od zasnove do izvajanja, pri čemer bo pozornost namenjena glavnim interesnim področjem, povezanim s 4 glavnimi stebri projekta INCIRCLE, ki so prikazani na sliki 2

Slika 2: Glavna področja delovanja projekta INCIRCLE



Mobility



Energy



Water Management



Waste Prevention

Turizem je sestavni del ozemlja, ne le izoliran gospodarski sektor, kot tudi del večplastne in medsektorske resničnosti, ki vpliva na celotno družbo in v številnih pogledih vpliva na njeno gospodarsko, družbeno, kulturno in ozemeljsko življenje. Zato politike, povezane s temi območji, morda niso vedno del turistične ponudbe, ker se morda ne nanašajo neposredno na turistični sektor. Mimogrede, na območjih znotraj programa INCIRCLE, ukrepi, povezani s temi območji, vedno vplivajo na turizem, ker je ta sektor glavna gospodarska dejavnost ali med najpomembnejšimi za ozemlje.

Razvoj politik temelji na heterogenem številu spremenljivk; zato je treba določiti glavna vodilna načela, da bi se izognili neskladju med cilji, vizijo in relativnimi učinki. Operativni model projekta INCIRCLE temelji na definiciji krožnega gospodarstva Ellen MacArthur in na pristopu Evropske komisije za razvoj politik, oblikovanem za opredelitev strategij regionalne pametne specializacije (RIS3).

Pristop projekta INCIRCLE temelji na naslednjih 5 načelih:

- **Zmanjšanje**

Prvo načelo, ki ga je opredelila fundacija Ellen MacArthur in opredeljuje krožni model, je preoblikovanje odpadkov²⁰. V takšnem modelu odpadki dejansko ne obstajajo, ker se štejejo za gospodarski, naravni in družbeni kapital in se jih zato čim dlje uporablja. Ta koncept je v nasprotju z linearnim modelom, kjer je glavno gospodarsko gonilo uporaba naravnih virov. Namesto tega je v modelu krožnega gospodarstva glavno gospodarsko gonilo (4R): zmanjšanje, ponovna uporaba, recikliranje, obnovitev. Turistične politike lahko spodbujajo to načelo, če upoštevajo ukrepe, pri katerih je proizvodnja odpadkov čim manjša in poraba virov (kot sta voda in energija) optimizirana.



²⁰ <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/concept>

▪ Obnavljanje

Kot je navedeno zgoraj, model krožnega gospodarstva upošteva sistem, v katerem se viri čim bolj uporabljajo. Ideja, ki jo je predstavila fundacija Ellen McArthur, je, da obstajata dva glavna cikla, tehnični in biološki, čeprav lahko nekatere vire ponovno uporabimo za to, čemur so namenjeni. Po drugem principu EMF je ideja tega pristopa na eni strani optimizirati zanko virov, tako da sestavni deli izdelkov in materiali krožijo v tehnični in biološki zanki, in sicer z zbiranjem in nadomeščanjem na vsaki ravni ponovne uporabe, po drugi strani pa se skuša čim bolj dematerializirati vire, povezane s turizmom, s pomočjo virtualizacije (papir, rezervacije itd.). Ta pristop temelji na tako imenovanem okviru ReSOLVE (obnavljaj, deli, optimiziraj, zanka, virtualiziraj, zamenjaj²¹), kar predstavlja povzetek razloženega. Iz tega razloga turizem ne bi smel biti otok v oceanu drugih gospodarskih dejavnosti, temveč ga je treba integrirati in ustvarjati sinergije med turističnimi in lokalnimi dejavnostmi.



▪ Ponovni razmislek

Načelo ponovnega razmisleka od odločevalcev zahteva, da drastično zavrnejo linearni pristop in sprejmejo nov način razmišljanja o procesih upravljanja virov v prestolnicah. Izpolnjevanje načela ponovnega razmisleka temelji na močni ozaveščenosti o učinkih odločitev v zvezi z viri v prestolnicah, v vseh fazah življenjskega cikla produktov in storitev. Noben ambiciozen projekt za ozemlje ne more uspeti, če ni splošno sprejet s strani večine ustreznih zainteresiranih strani. Zato je pomembno, da se proces od samega začetka oblikuje in izvaja čim bolj vključujoče in da se zainteresirane strani počutijo del le-tega. Že samo dejstvo, da krožne politike vplivajo na številne elemente in zainteresirane strani, zahteva celosten pristop, ki vključuje vse vizije in pričakovanja z namenom oblikovanja uporabnega, odpornega in celovitega načrta²². Turistične politike zaradi svoje medsektorske narave še posebej potrebujejo takšen pristop, ki lahko upošteva vse sektorje, na katere ta pojav vpliva.



▪ Inovacije

Trajnostna in krožna politika mora biti usmerjena v prihodnja leta in ozemlja usmerjati k trajnostnemu razvoju. Dolgoročna vizija je nujna, saj izrecno in implicitno navdihuje posamezna dejanja. Evropska komisija je decembra 2019 predstavila evropski zeleni dogovor²³, sveženj ukrepov za podjetja in državljane za trajnostni razvoj za rast. To je evropska vizija, ki odgovarja Pariškemu sporazumu²⁴, ki bo navdih za prihodnje ukrepe do leta 2050. Krožne lokalne politike bi morale biti navdihnjene s to dolgoročno vizijo in biti močno inovativne, z uporabo novih idej ali metod, ki predvidevajo različne scenarije in ustvarjajo prostor za nadaljnji lokalni razvoj.



²¹ Ellen MacArthur, »Novo gospodarstvo plastike – premislek o prihodnosti plastike«, 2016

²² »Operativni model za načrte prevoza z nizkimi emisijami ogljika za mesta, ki so destinacije križark«, Lokacije Interreg-Med, 2017

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

²⁴ http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf

- **Prevrednotenje**

Načelo prevrednotenja se nanaša na sposobnost odločevalcev, da vzdržujejo vrednost virov in produktov v različnih gospodarskih ciklih. Tovrstne zmogljivosti je mogoče podpreti z več vrstami ukrepov, kot so na primer vzdrževanje in popravila, ponovna uporaba, sprememba namena, prenova, predelava, obnova, adaptacija, recikliranje, oživitve. To načelo posebej zahteva povečanje celotne zmogljivosti ciklov predelave.



Predelava se nanaša na ponovno uporabo na tak način, da se ustvari proizvod višje kakovosti ali vrednosti, kot ga je imel prvotni proizvod. Natančneje, predelava bi se lahko nanašala na postopek pretvorbe sekundarnih surovin/proizvodov v nove materiale, sestavne dele ali proizvode boljše kakovosti, izboljšane funkcionalnosti in/ali večje vrednosti

3.2 Metodologija

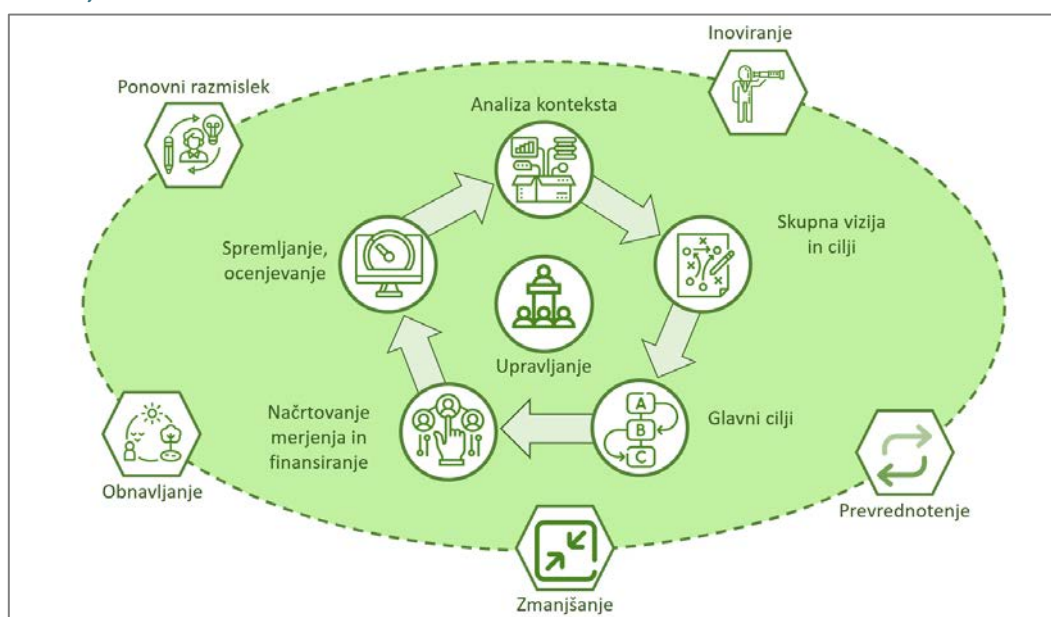
Operativni priročnik temelji na postopku in dejavnostih, ki jih je treba izvesti, da bi povečali možnosti za izdelavo učinkovite, ambiciozne in realistične regionalne ali nacionalne strategije, ki bi lahko sprožila konkreten premik k bolj odgovornemu, krožnemu in trajnostnemu turističnemu sektorju.

Kot prvi korak je zelo priporočljivo ustanoviti skupino, ki bo odgovorna za razvoj strategije, in se dogovoriti za eno ali več srečanj, kjer se bodo opredelili delovni načrt, mejniki, akterji in dolžnosti, roki itd., ter se prepričati, da obstajajo skupna stališča ter razumevanje glavnih korakov in njihove pomembnosti.

Splošni operativni model, opisan kot usmeritev za oblikovalce politik in odločevalce, preide v operativni načrt, ko se nanaša na določeno ozemlje in pogoje. Nasliki 3 so opisani glavni korake pri oblikovanju krožnih politik in upoštevana načela iz prejšnjega poglavja.

Slika 3: Metodologija krožnega delovanja

Vir: elaborat EMF, EC



Metodologija projekta INCIRCLE temelji na 6 fazah:

1. **Analiza konteksta** z namenom razumevanja okolja, v katerem se bo izvajal operativni model;
2. **Upravljanje**, ki bo organiziralo delo vseh korakov in usklajevalo dialog z zainteresiranimi stranmi;
3. **Skupna vizija in cilji** za uskladitev ozemlja s skupnimi cilji in strategijami;
4. **Glavni cilji** za spremljanje dela in prilagajanje morebitnih težav med postopkom;
5. **Načrtovanje ukrepov** za učinkovito izvajanje ukrepov;
6. **Spremljanje, ocenjevanje in viri financiranja** za izvajanje nadaljnjih ukrepov.

3.2.1 Faza 1: Analiza konteksta

Premišljena ocena konteksta je izjemno pomembna za razvoj politik krožnega turizma, saj bo določila izhodišče in dokaze za predlagane ukrepe in cilje. Kot že omenjeno, bodo glavna načela iz poglavja 3.1 delovala kot »leča« za preučevanje konteksta.



Cilji tega koraka so jasni:

- Analiza ozemlja za razumevanje vrzeli v krožnosti in trajnosti v smislu mobilnosti, energije, ravnanja z odpadki in ravnanja z vodo;
- Merjenje sezonskega pritiska: povprečno 16,5 % vseh prenočitev prebivalcev EU v letu 2017 je opravljenih julija v primerjavi s 4,5 %, ki so opravljene novembra²⁵. Ta razlika turističnega pritiska na destinacijo se lahko dramatično poveča tudi na otokih in na redko poseljenih območjih, kot so ozemlja projekta INCIRCLE;
- Ocena vpliva preteklih ukrepov na ozemlje in možnost nadaljnjega vlaganja vanje ali prerazporeditev virov za različne ukrepe;
- Opredelitev pomembnih točk, ki jih je treba izvajati, da bi bilo ozemlje s turističnega vidika privlačnejše: zelene politike kot turistični vzvod.

Za dosego zgoraj omenjenih ciljev je spodaj predstavljen seznam potrebnih podatkov, ki jih je treba zbrati, in ukrepov, ki jih je treba izvesti za analizo konteksta:

- EU, nacionalni, regionalni in lokalni referenčni okvir trajnostnih in krožnih turističnih politik;
- Trenutni podatki in številke o mobilnosti, ravnanju z odpadki, energijo, vodo in turizmom;
- Katalog trenutnih politik/javnih in zasebnih pobud, povezanih s trajnostnim in krožnim turizmom;
- Seznam negativnih vplivov, povezanih s turističnimi tokovi;
- Dejanska in potencialna finančna sredstva za politiko krožnega turizma.

Ko so te informacije zbrane in obravnavane kot dovolj reprezentativne za kontekst, jih je mogoče obdelati v analizi SWOT, ki lahko daje celovitejšo sliko za razvoj nabora razvojnih strategij.

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Seasonality_in_tourism_demand

		
Notranje	Prednosti	Slabosti
Zunanje	Priložnosti	Grožnje

Slika 4: Shema analize SWOT

3.2.2 Faza 2: Upravljanje

Upravljanje je osrednjega pomena pri zagotavljanju bolj trajnostnih in odgovornih oblik turizma. Na območju Sredozemlja, ki predstavlja posebne značilnosti in izzive, je splošno pomanjkanje sodelovanja in skupnega razumevanja med različnimi akterji vprašanje, ki ga je mogoče učinkovito obravnavati z boljšimi mehanizmi upravljanja. Da bi se soočili s takšnimi razmerami, so potrebna sodelovalna partnerstva na različnih ravneh, kot so pobude za javno-zasebno sodelovanje ter vključevanje in sodelovanje širšega kroga zainteresiranih strani.



Trajnostno upravljanje turizma v kontekstu Sredozemlja bi lahko opredelili kot:

»Usklajen postopek na več ravneh, ki vključuje sodelovanje med javnimi, zasebnimi in družbenimi akterji znotraj in zunaj področja turizma. To lahko ustvari sinergije politik in krepí zmogljivosti za:

- Doseganje skupnih ciljev, razvoj skupnih strateških projektov, spodbujanje trajnosti in upravljanje kompleksnosti ter;
- Doseganje ravnovesja med blaginjo prebivalcev in turistov, konkurenčnostjo destinacij in specifičnimi potrebami naravnim, grajeni in kulturnim okoljem²⁶.

Na naslednji sliki²⁷ so učinkovito povzeti in razloženi zgoraj omenjeni koncepti:

Projekt skupnosti za trajnostni turizem MED CO-EVOLVE je sprejel večstopenjske okvire upravljanja: Integrirano upravljanje obalnih območij (ICZM) in pomorsko prostorsko načrtovanje (MSP) <https://co-evolve.interreg-med.eu/>

²⁶ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/events/detail/actualites/policy-factsheet-4-governance-as-a-tool-for-sustainable-and-responsible-tourism-in-the-mediterrane>

²⁷ <https://sustainable-tourism.interreg-med.eu/news-events/events/detail/actualites/policy-factsheet-4-governance-as-a-tool-for-sustainable-and-responsible-tourism-in-the-mediterrane>, stran 4



Slika 5 Načela učinkovitega upravljanja

Trajnostno upravljanje turizma mora doseči in vzdrževati natančno ravnovesje, ki bo usklajevalo okoljske, gospodarske in družbeno-kulturne razsežnosti trajnosti in krožnosti ter sprejeti usklajeno strateško načrtovanje in upravljanje turističnih dejavnosti in vplivov.

Za vzpostavitev zavezanosti in zaupanja, bi lahko sprejeli orodja za sodelovanje, kot so memorandumi o soglasju, sporazumi o sodelovanju in izjave s podpisniki na več ravneh upravljanja in v vseh sektorjih, ki so pomembnih za turistične dejavnosti in njihove učinke. Sprejetje takšnih orodij je močno priporočljivo tudi v okviru partnerstva projekta INCIRCLE, vključno s sporazumi o prenosu projektnega znanja in izkušenj, ki jih je treba podpisati z regionalnimi oblastmi, zunaj partnerstva, v okviru dejavnosti, predvidenih v WP 4 »Prenos«.

3.2.2.1 Delovne skupine SWG projekta INCIRCLE

Ob ponovnem sklicevanju na načela, opredeljena v oddelku 2.1, je zelo pomembno opredeliti zainteresirane strani, ki jih je treba vključiti, in opredeliti ustrezen mehanizem za njihovo aktivno sodelovanje v procesu in njegovo zavzetost, da bi lahko politike prilagodili potrebam ozemlja, ki so bile izražene med participativnim procesom. Sprejeti pristop mora biti vključujoč, sistematičen in celovit, s čimer bi se izognili razdrobljenosti, značilni za turizem, saj zajema več medsebojno povezanih sektorjev, ki bi lahko včasih izražali nasprotujoče si potrebe in vizije.

Tak postopek bi moral biti zasnovan na prispevku zainteresiranih strani in opredelitvi orodij, ki se bodo uporabila za njegov razvoj. Dejavnost mora voditi ekipa z znanjem in izkušnjami, ki je sposobna izvesti primerjalno analizo vseh različnih stališč in ki je sposobna komunicirati in pridobiti zaupanje. Pravilna opredelitev pričakovanj zainteresiranih strani je tako pomembna kot pravilna zasnova participativnega procesa, ki bo vključeval predlogo strukture, glavna vprašanja, s katerimi se je treba soočiti, in pričakovane rezultate. Za razvoj in upravljanje

participativnega procesa se lahko uporabi več različnih tehnik, orodij in formatov, ki jih je treba izbrati glede na vrsto vključenih zainteresiranih strani, vložek, ki se od njih pričakuje, in informacije, ki jih bomo z njimi delili.²⁸ Na splošno je dodana vrednost participativnih procesov v širjenju razumevanja in pogledov na isto vprašanje, kjer opravljena primerjalna analiza predstavlja dodano vrednost za vse udeležence in spodbudi k iskanju alternativnih rešitev, na katere posameznik sam ne bi pomislil.

Vodilna skupina bi morala pri vzpostavljanju upravljanja pravočasno načrtovati povratne informacije zainteresiranim stranem, s čimer bo vzpostavila tesen in ploden odnos ter zainteresiranim stranem dala občutek vključenosti in zavezanosti. Tudi to je bistven korak za razvoj zaupanja med glavnimi turističnimi akterji na ozemlju.

Ključni korak, kot ga priporoča tudi ETIS²⁹, je sprejetje pristopa z več deležniki, ki temelji na oblikovanju delovnih skupin SWG, ki so strukturirane kot interdisciplinarne skupine in vključujejo organizacije in posameznike, ki sodelujejo in se zanimajo za turistični sektor, ter pomoč pri določanju prednostnih nalog, vlog in odgovornosti, pa tudi sodelovanju in usklajevanju med različnimi ključnimi akterji na turističnem področju.

Idealna kombinacija organizacij, ki sodelujejo v SWG, lahko vključuje:³⁰

- Regionalna/lokalna turistična organizacija in družba za razvoj turizma
- Oddelki za lokalno načrtovanje, promet in razvoj podeželja/mesta
- Oddelek za ravnanje z odpadki (voda in trdne snovi)
- Oddelek ali podjetja za oskrbo z vodo (lokalna in regionalna)
- Oddelek za energijo in/ali distributer
- Policija/oddelek za varnost
- Oddelek za upravljanje gozdov/zavarovanih območij ali parkov
- Letališka/pristaniška uprava (kjer je primerno)
- Lokalno hotelirsko ali turistično združenje
- Turistični ogledi, kampi, avtodomi, vile ali stanovanjska združenja
- Ustrezne nevladne organizacije
- Lokalna gospodarska zbornica
- Združenja in/ali sindikati zaposlenih v turizmu
- Ustrezne akademske ustanove, vključene v povezane raziskave.

Razmerje za vključenost organizacij mora biti njihova sposobnost pridobivanja ustreznih podatkov, vplivanja na politiko in ohranjanja zavezanosti. Zelo priporočljivo je vključiti tudi prebivalce in po možnosti turiste.

SWG je treba usmerjati po koraku zbiranja podatkov, da bi dosegli dogovor o ciljih in z njimi povezanem akcijskem načrtu ter ukrepih za njihovo doseganje, v katerih sta vloga in odgovornost vseh jasno opredeljeni. Ko je akcijski načrt pripravljen za obravnavanje kratkoročnih prednostnih nalog, je čas, da za pripravo dolgoročne strategije, ki bo zagotovila trajne izboljšave.

Na nadaljnjih sestankih SWG se lahko potrdijo rezultati in dosežki posamezne faze projekta, preden se nadaljuje z naslednjo.

²⁸ »Operativni model za načrte prevoza z nizkimi emisijami ogljika za mesta, ki so destinacije križark«, lokacije Interreg-MED, 2017

²⁹ »Evropski sistem kazalnikov turizma«, Evropska komisija, marec 2016

³⁰ »Evropski sistem kazalnikov turizma«, Evropska komisija, marec 2016

Takšen pristop je bil v celoti sprejet znotraj projekta INCIRCLE, kjer je bil na ozemlju vsakega partnerja, tako na regionalni kot lokalni ravni, ustanovljen SWG, ki deluje kot laboratorij za združevanje različnih stališč in spodbujanje skupnih interesov ter zagotavlja vertikalno in horizontalno sodelovanje in udeležbo.. V ta namen se bodo med projektom sestali vsaj trikrat, vendar bodo partnerji morda lahko organizirali nadaljnja srečanja pred zaključkom projekta. Na prvem srečanju bo SWG pozvan, da opredeli glavna ozka grla in izzive trajnostnega turizma v okviru dejavnosti ocenjevanja projektov v zvezi s trenutnim stanjem krožnega turizma na partnerskih ozemljih in podpre zbiranje podatkov in ustreznih informacij za analizo in oceno v skladu s kazalniki krožnosti projekta INCIRCLE. V skladu s tem bodo določeni cilji, možni ukrepi za njihovo doseganje pa bodo obravnavani in izbrani pod okriljem 4 stebrov projekta INCIRCLE. Najboljše prakse, ki jih bodo opredelili SWG, bodo vključene v platformo znanja projekta INCIRCLE. Vse povratne informacije bodo vključene v strategijo, ki jo bodo pripravile partnerske regionalne oblasti in nacionalne agencije pod vodstvom operativnega modela. Na naslednjih dveh sestankih SWG bodo partnerske regionalne oblasti in nacionalne agencije prejele nove informacije, nato pa bo končna različica strategije predstavljena zainteresiranim stranem v odobritev.

Zainteresirane strani projekta INCIRCLE prispevajo k:

- Zbiranju in analizi podatkov, prepoznavanju potreb in z njimi povezanim akcijskim načrtom
- Opredelitvi vizije, ciljev in z njimi povezanih ukrepov
- Opredelitvi strategije in z njimi povezanim financiranjem

Da bi olajšali zbiranje in združevanje povratnih informacij, bodo partnerjem na voljo predloge, s katerimi bodo lahko razvili homogeno delovno metodologijo, ki bo temeljila na participativnem pristopu in bo omogočila organizirano in strukturirano zbiranje rezultatov.

Vloga SWG je v središču večine faz, opisanih v ETIS³¹, kot je podrobno opisano v odstavku 3.2, s katerim je projekt INCIRCLE v celoti usklajen v svojih temeljnih dejavnostih preskušanja, prenosa in uporabe velikih modelov in strategij za bolj krožen in trajnosten turizem.

Participativni pristop, sprejet v okviru projekta, bo učinkovito podpiral prilagajanje metodologije projekta INCIRCLE potrebam otokov in redko poseljenih območij s ciljem razvoja regionalnih in nacionalnih strategij za prehod na bolj krožno gospodarstvo, ki bo sposobno razviti usklajene ukrepe in mehanizme.

3.2.3 Faza 3: Skupna vizija in cilji

Ko smo opredelili upravljanje procesa, začeli posvetovanja z zainteresiranimi stranmi in temeljito analizirali kontekst, lahko preidemo na naslednji korak, ki je priprava osnutka strategije. Glavni cilj te faze so:



- Opišite dejansko stanje in določite osnovo, na podlagi katere se bo merilo spremembe
- Določite skupno vizijo oziroma kaj si ozemlje želi v smislu krožne turistične destinacije.
- Določite glavne izzive, s katerimi se želi ozemlje soočiti.

³¹ Glejte odstavek 1.2.2

Te tri postavke ponovno temeljijo na načelih, opisanih v poglavju 3.1, in bistvenega pomena je, da so vsem skupni in da vsi, ali večina, sodelujejo z namenom dosega dobrih rezultatov b zvezi s trajanjem in uspešnostjo politike na področju krožnega turizma. Zato bi morale vse ustrezne zainteresirane strani sodelovati v participativnem procesu, rezultati pa bi morali biti enostavni, jasni in lahko razumljivi. Zato je potrebna dobra koordinacija, ki vsem omogoča predstavitev svojih potreb in izvedbo primerjalne analize različnih vidikov. To bo privedlo do globljega enotnega in skupnega razumevanja možnih rešitev. Proces bi moral biti zasnovan tako, da lahko zainteresirane strani pogosto in hitro posredujejo povratne informacije o tej dejavnosti, s čimer bi spodbudili tesno in plodno sodelovanje med skupino, ki vodi proces sodelovanja, in zainteresiranimi stranmi.

3.2.4 Faza 4: Glavni cilji

Vizija, skupaj z dogovorjenimi cilji, predstavlja povsem jasno sliko želene prihodnosti in spremembe, ki jo želi uvesti strategija. Za zagotovitev ustreznega spremljanja dosežkov in vpliva je treba opredeliti jasne kazalnike in cilje.



Kazalnike strateških rezultatov je treba določiti za vsak glavni cilj strategije. Razviti je treba majhno število lahko merljivih in razumljivih kvalitativnih in kvantitativnih kazalnikov, ki so jasno povezani z vsakim od ciljev, ki ga želimo doseči, kar bo omogočilo spremljanje napredka pri njihovem doseganju. Pred začetkom oblikovanja lastnih kazalnikov, je treba oceniti razpoložljivost natančno določenih standardnih kazalnikov, ki so bili sprejeti drugod, in pridobiti informacije od ključnih regionalnih in lokalnih zainteresiranih straneh.

Za vsak opredeljeni strateški kazalnik je treba navesti izhodiščne in merljive cilje, ki v medsebojni primerjavi pokažejo, ali je strategija dosegla cilje, in izmerijo, ali je prišlo do zelene spremembe. Da bi zagotovili pravilno sledenje napredku v določenem obdobju, mora biti v ciljih opredeljeno, kaj je treba v primerjavi s trenutnimi razmerami doseči do določenega leta (npr. emisije toplogrednih plinov iz turističnega prometa je treba do leta 2030 zmanjšati za 30 %).

V postopek določanja ciljev vključite ključne zainteresirane strani, s čimer boste zagotovili realne cilje s široko podporo.

Predloga za opredelitev kazalnikov rezultatov projekta INCIRCLE je na voljo v *Prilogi I – Predloga za kazalnike rezultatov projekta INCIRCLE*.

3.2.5 Faza 5: Načrtovanje merjenja

Opredelitev izraza »ukrep« je izposojena iz evropskih smernic SUMP,³² v operativnem modelu projekta INCIRCLE pa je priznana kot ukrep, ki lahko reši opredeljene teritorialne probleme in prispeva k doseganju enega ali več strateških ciljev.



Za vsak steber projekta INCIRCLE je treba določiti širok nabor ukrepov, ki lahko prispevajo k zastavljeni viziji ter splošnim in posamičnim ciljem.

³² »široko vrsto ukrepov, ki se izvajajo za doseganje enega ali več ciljev politike [...] ali za premagovanje ene ali več ugotovljenih težav.«

Zagotoviti je treba sistematičen pregled ukrepov, ki so že bili izvedeni ali načrtovani v razpoložljivih sektorskih načrtih, pri čemer se bodo oprli tudi na načrte z različnih področij politike, ki neposredno ali posredno vplivajo na turistični sektor. Opredeljeni bodo tudi ukrepi, ki so bili že uspešno izvedeni drugod in bi jih bilo mogoče prilagoditi regionalnemu kontekstu. Izjemnega pomena je skupno določanje ukrepov ključnih zainteresiranih strani, ki morajo biti tesno vključene v oblikovanje in ocenjevanje možnosti, s čimer se zagotovi priprava obsežnega seznama ukrepov, ki ustrezajo potrebam ozemlja.

Pri prepoznavanju potencialnih ukrepov se učite iz izkušenj drugih! Izogibajte se »ponovnemu izumljanju kolesa« in uporabite platformo projekta INCIRCLE!

Ko je obsežen seznam pripravljen, je treba ukrepe oceniti skupaj z namenom realne in pravočasne izvedbe z danimi sredstvi (preverjanje predhodne izvedljivosti). Na koncu je treba izbrati le najprimernejše, izvedljive in stroškovno učinkovite ukrepe.

Ključne zainteresirane strani morajo biti vključene v ožji seznam, opredelitev in odobritev ukrepov.

Ko so ustrezni ukrepi opredeljeni, je treba med različnimi ukrepi vzpostaviti povezave in določiti najustreznejši vrstni red izvajanja. Z ugotavljanjem razmerij med ukrepi lahko ugotovimo tudi kako so med seboj povezani in kakšne so njihove medsebojne koristi pri dejanskem izvajanju: dobro usklajeni dopolnilni ukrepi so se izkazali za učinkovitejše pri reševanju posebnih razsežnosti težav in premagovanju ovir pri njihovem izvajanju v primerjavi s posameznimi ukrepi.

Kljub temu je v takšni perspektivi pomembno opredeliti ukrepe z modularnim pristopom, ki omogoča njihovo tesno povezanost in samostojnost. To bo zagotovilo, da se bodo v fazi izvajanja strategije ukrepi uvajali ločeno, kar bo znatno zmanjšalo tveganje za oviranje izvajanja strategije v primeru neuspešnega ukrepa.

Za vsak ukrep iz ožjega seznama je treba zagotoviti nabor ustreznih informacij, ki lahko določijo:

- KATERIM ciljem sledi ukrep
- KAKO se bo ukrep izvajal
- KDO bo od tega imel koristi
- KDO in KAKO bo prispeval k njegovi izvedbi
- KATERA so potrebna sredstva in spretnosti za njegovo izvedbo
- KOLIKO bodo znašali stroški (vključno s stroški vzpostavitve in obratovanja/vzdrževanja)
- KDAJ bo izveden
- KAKO se bosta spremljala njegov napredek in uspešnost

Ukrepe je treba načrtovati s pozornostjo na njihovo konkretno uresničitev in rezultat, ki ga bodo prinesli. Zato je treba za vsak izbrani ukrep določiti ustrezne kazalnike učinkov, s katerimi bo mogoče spremljati njihov napredek in uspešnost v določenem časovnem obdobju.

Predloge za opredelitev ukrepov projekta INCIRCLE in kazalnikov učinka so na voljo v *Prilogi II – Predloga za ukrepe projekta INCIRCLE* in *Prilogi III – Predloga za kazalnike učinka projekta INCIRCLE*.

3.2.5.1 Razvoj scenarijev izvajanja za prihodnost

Kompleksnost konteksta skupaj s številnimi dejavniki, ki vplivajo na izvajanje, pomeni verjetnost možnosti odstopanj in ustreznih sprememb v kontekstu.

Zelo priporočljivo je izdelati Ganttov diagram, ki obsega časovno načrtovanje in trajanje vseh načrtovanih ukrepov, s čimer se lahko zagotovi takojšnje prepoznavanje morebitnih zamud in odstopanj.

Priporočljivo je predvideti različne scenarije izvajanja za prihodnost, s čimer se omogoči, da se v vsakem primeru lahko ocenijo izidi strategije in možnosti za njeno prilagoditev ali prilagoditev novim razmeram.

Za srednjeročno/dolgoročno prihodnost (od 10 do 15 let) je treba pripraviti vsaj tri možne scenarije:

- SCENARIJ 1 – Po ustaljenih tirnicah: brez uvajanja strategije
- SCENARIJ 2 – Najboljši izid: strategija je zelo uspešna
- SCENARIJ 3 – Najverjetnejši izid: strategija je delno uspešna

3.2.6 Faza 6: Spremljanje, ocenjevanje in viri financiranja

Zasnova strategije v resnici ni končana, dokler strategija in načrtovanje za spremljanje in financiranje ni opredeljeno in urejeno. V tem smislu je korak 6 dvostransko povezan s korakom 5, saj zahteva, da je strategija že pripravljena, hkrati pa tudi vrne povratne informacije, ki lahko vodijo do morebitnih sprememb.



3.2.6.1 Opredelitev postopka spremljanja

Potencialni uspeh strategije je v veliki meri odvisen od nenehnega spremljanja njenega razvoja in napredka, s čimer se oceni, ali je treba sprejeti prilagoditve ali nove ukrepe. Opredelitev učinkovitega postopka spremljanja pomeni vzpostavitev naslednjih elementov

- Določite osebe/skupine, ki bodo odgovorne za postopek spremljanja: določite, kdo bo odgovoren za vsak korak/mejnik med razvojem strategije;
- Določite mejnike, ki jih je treba ovrednotiti v času trajanja strategije, skupaj s kazalniki in virom podatkov za oceno vsakega opredeljenega mejnika;
- Določite kritične točke, ki bi lahko imele odločilni vpliv. Opredeliti ukrepe, ki jih je treba sprejeti v primeru kritičnih dogodkov;
- Naredite koledar, ki vključuje prej omenjene elemente.

Vse zainteresirane strani se morajo na koncu dogovoriti v zvezi s postopkom spremljanja, koledarjem in mejniki, informacije medsebojno izmenjevati, in biti pravočasno obveščene o rezultatih spremljanja v okviru projekta.

3.2.6.2 Vrednotenje razvoja strategije

Ko bo postopek spremljanja zasnovan in dogovorjen, bo dejansko zbiranje in vrednotenje rezultatov kazalnikov in povratnih informacij omogočilo oceno trenutnega stanja na vseh stopnjah izvajanja. Priporočljivo je določiti heterogeno skupino strokovnjakov, ki bo redno ocenjevala stanje strategije in podajala svoja priporočila. V tem

pogledu bo učinkovitost postopka ocenjevanja večja, saj se bo odzivala na predhodno določen razpored poročil in na izredne okoliščine, ki jih vodijo nepričakovani dogodki.

3.2.6.3 Zagotavljanje financiranja in virov financiranja

Pri izvajanju strategije je v večini primerov največja ovira povezana z nezadostnim dostopom do sredstev in pomanjkanjem sredstev za uresničitev dogovorjenih ukrepov. Pripraviti je treba trden finančni načrt, ki bo določal, kako financirati ukrepe strategije. Načrt naj bi skupaj z najbolj celovitim pristopom razvile vse ustrezne zainteresirane strani ter iskale sinergije in priložnosti, kjerkoli že so. Glavni elementi, ki jih je treba upoštevati v načrtu financiranja, so:

- Opredelitev potencialnih virov financiranja;
- Določitev ukrepov za zagotovitev financiranja;
- Imenovanje odgovorne osebe/subjekta za dogovorjene ukrepe.

Da bi zagotovili dolgoročno vzdržnost strategije, se morajo različni viri sredstev in financiranja ujemati. Finančna sredstva se lahko črpajo iz različnih občinskih, regionalnih, državnih, zasebnih in večstranskih virov, kar odraža široko raznolikost finančnih instrumentov.

Glosar

Izhodišče: Izhodišče je fiksna referenčna točka, s katero je mogoče primerjati napredek strategije in meriti spremembo, kar omogoča oceno uspešnosti strategije v določenem časovnem obdobju.

Krožno gospodarstvo: Krožno gospodarstvo temelji na načelih oblikovanja odpadkov in onesnaževanja, ohranjanja produktov in materialov v uporabi ter obnavljanja naravnih sistemov³³. Za več informacij pijdite na naslednje povezave:

- <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/what-is-the-circular-economy>
- <https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/>
- https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/circular-economy_en

Evropski sistem kazalnikov turizma (ETIS): ETIS je sistem kazalnikov, primeren za vse turistične destinacije, ki jih spodbuja k bolj inteligentnemu pristopu k načrtovanju turizma. Za več informacij pojdite na naslednjo povezavo:

- https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en.

Evropski zeleni dogovor: Evropski zeleni dogovor je evropski načrt za trajnostno evropsko gospodarstvo s spreminjanjem podnebnih in okoljskih izzivov v priložnosti na vseh področjih politik in s prehodom, ki bo pravičen in vključujoč za vse. Za več informacij pojdite na naslednjo povezavo:

- https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

Vpliv: pozitivne in negativne spremembe, ki jih je strategija povzročila neposredno ali posredno, namerno ali nenamerno na lokalni družbeni, gospodarski in okoljski kontekst.

Kazalnik: jasno določen nabor podatkov, ki se uporablja za spremljanje napredka pri doseganju določenega cilja ali ciljne vrednosti. Strateški kazalniki omogočajo merjenje celotne uspešnosti strategije in so zato podlaga za njeno ocenjevanje. Na podrobnejši ravni kazalniki ukrepov omogočajo spremljanje uspešnosti opredeljenih ukrepov.

Mejnik: predstavlja določeno časovno točko, ki se uporablja za merjenje napredka strategije pri doseganju njenega končnega cilja.

Cilj: široka trditev, ki opisuje izboljšave, ki jih predlagajo regionalne in nacionalne lokalne oblasti. Cilji določajo usmeritve za izboljšanje in prednostna področja, ne pa tudi sredstva za njihovo doseganje.

³³ <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/what-is-the-circular-economy>

Raziskovalne in inovacijske strategije za pametno specializacijo (RIS3): pametna specializacija je inovativen pristop, katerega cilj je spodbuditi rast in delovna mesta v Evropi, tako da vsaki regiji omogoči prepoznavanje in razvoj lastnih konkurenčnih prednosti. S partnerskim pristopom in pristopom od spodaj navzgor pametna specializacija združuje lokalne oblasti, akademsko javnost, poslovno sfero in civilno družbo, ki si prizadevajo za izvajanje dolgoročnih strategij rasti, podprtih s sredstvi EU. Za več informacij pojdite na naslednjo povezavo:

- https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_en.pdf
- <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-is-smart-specialisation->
- <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/s3-guide>

Scenarij: opis določenega sklopa dogodkov v prihodnosti, ki so pomembni za izvajanje strategije.

Zainteresirane strani: vsi posamezniki, skupine ali organizacije, na katere strategija vpliva in/ali ki lahko vplivajo na strategijo, od načrtovanja do uvedbe in izvajanja.

Trajnostni turizem: koncept turizma, ki upošteva vse njegove sedanje in prihodnje gospodarske, družbene in okoljske vplive.

Analiza SWOT: analiza, ki temelji na prepoznavanju moči, slabosti, priložnosti in groženj sektorja, ki se uporablja za oceno njegovega položaja in razvoj strateškega načrtovanja. Analiza SWOT ocenjuje notranje in zunanje dejavnike ter sedanji in prihodnji potencial.

Turizem: Turizem je družbeni, kulturni in gospodarski pojav, ki vključuje pretok oseb v države ali kraje zunaj njihovega običajnega okolja za osebne ali poslovne/poklicne namene. Te ljudi imenujejo obiskovalci (ki so lahko turisti ali izletniki; prebivalci ali nerezidenti), turizem pa je povezan z njihovimi dejavnostmi, od katerih nekatere vključujejo turistične izdatke³⁴.

Vizija: kvalitativni opis želene spremembe, ki služi usmerjanju razvoja ciljev, strateških kazalnikov in ciljev ter izbiri ustreznih ukrepov v celotnem strateškem procesu.

³⁴ <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>

Priloge

Priloga I – Predloga za kazalnike rezultatov projekta INCIRCLE.

Priloga II – Predloga za ukrepe projekta INCIRCLE

Priloga III – Predloga za kazalnike učinka projekta INCIRCLE

Priloga IV – Kazalniki ETIS

Priloga V – Kontrolni seznam operativnega modela

Priloga I

Predloga za kazalnike rezultatov projekta INCIRCLE

Za vsak dogovorjeni kazalnik rezultata se izpolni naslednja tabela:

Kazalnik rezultata za cilj [navedite številko in ime cilja]		Ciljne vrednosti in rok				Zbiranje podatkov in poročanje		
Ime kazalnika	Opredelitev	Izhodišče	Leto št.	Leto št.	Leto št.	Pogostost in poročilo	Vir podatkov in metodologija zbiranja	Odgovorna oseba za zbiranje podatkov

Priloga II

Predloga za ukrepe projekta INCIRCLE

Za vsak izbrani ukrep se izpolni naslednja tabela:

Naslov ukrepa	
Kratek opis ukrepa	
Sorodni cilji	
Glavna ciljna skupina	
Glavne vključene zainteresirane strani in njihova odgovornost	
Glavne dejavnosti, ki jih je treba opraviti	
Zahtevana zunanja podpora	
Povezani kazalniki učinka in cilji	
Ocena stroškov	
Dopolnilni ukrepi (če obstajajo)	

Priloga III

Predloga za kazalnike učinkov projekta INCIRCLE

Za vsak določeni kazalnik učinkov se izpolni naslednja tabela:

Kazalnik učinkov za ukrep [navedite številko in ime cilja]		Ciljne vrednosti in rok				Zbiranje podatkov in poročanje		
Ime kazalnika	Opredelitev	Izhodišče	Leto št.	Leto št.	Leto št.	Pogostost in poročilo	Vir podatkov in metodologija zbiranja	Odgovorna oseba za zbiranje podatkov

Priloga IV

Osnovni in dopolnilni kazalniki ETIS

Section A: Destination management		
Criteria	Indicator reference#	ETIS core indicators
A.1 Sustainable tourism public policy	A.1.1	Percentage of tourism enterprises/establishments in the destination using a voluntary certification/labelling for environmental /quality/sustainability and/or Corporate Social Responsibility
A.2 Customer satisfaction	A.2.1	Percentage of tourists and same-day visitors that are satisfied with their overall experience in the destination
	A.2.2	Percentage of repeat/return visitors (within 5 years)
Section B: Economic value		
Criteria	Indicator reference#	ETIS core indicators
B.1 Tourism flow (volume and value) at destination	B.1.1	Number of tourist nights per month
	B.1.2	Number of same-day visitors per month
	B.1.3	Relative contribution of tourism to the destination's economy (% GDP)
	B.1.4	Daily spending per overnight tourist
	B.1.5	Daily spending per same-day visitors
B.2 Tourism enterprise(s) performance	B.2.1	Average length of stay of tourists (nights)
	B.2.2	Occupancy rate in commercial accommodation per month and average for the year
B.3 Quantity and quality of employment	B.3.1	Direct tourism employment as percentage of total employment in the destination
	B.3.2	Percentage of jobs in tourism that are seasonal
B.4 Tourism supply chain	B.4.1	Percentage of locally produced food, drinks, goods and services sourced by the destination's tourism enterprises
Section C: Social and cultural impact		
Criteria	Indicator reference#	ETIS core indicators
C.1 Community/social impact	C.1.1	Number of tourists/visitors per 100 residents
	C.1.2	Percentage of residents who are satisfied with tourism in the destination (per month/season)
	C.1.3	Number of beds available in commercial accommodation establishments per 100 residents
	C.1.4	Number of second homes per 100 homes
C.2 Health and safety	C.2.1	Percentage of tourists who register a complaint with the police
C.3 Gender equality	C.3.1	Percentage of men and women employed in the tourism sector
	C.3.2	Percentage of tourism enterprises where the general manager position is held by a woman
C.4 Inclusion/accessibility	C.4.1	Percentage of rooms in commercial accommodation establishments accessible for people with disabilities
	C.4.2	Percentage of commercial accommodation establishments participating in recognised accessibility information schemes
	C.4.3	Percentage of public transport that is accessible to people with disabilities and specific access requirements
	C.4.4	Percentage of tourist attractions that are accessible to people with disabilities and/or participating in recognised accessibility information schemes
C.5 Protecting and enhancing cultural heritage, local identity and assets	C.5.1	Percentage of residents that are satisfied with the impacts of tourism on the destination's identity
	C.5.2	Percentage of the destination's events that are focused on traditional/local culture and heritage

Section D: Environmental impact		
Criteria	Indicator reference#	ETIS core indicators
D.1 Reducing transport impact	D.1.1	Percentage of tourists and same-day visitors using different modes of transport to arrive at the destination
	D.1.2	Percentage of tourists and same-day visitors using local/soft mobility/public transport services to get around the destination
	D.1.3	Average travel (km) by tourists and same-day visitors from home to the destination
	D.1.4	Average carbon footprint of tourists and same-day visitors travelling from home to the destination
D.2 Climate change	D.2.1	Percentage of tourism enterprises involved in climate change mitigation schemes — such as: CO ₂ offset, low energy systems, etc.— and 'adaptation' responses and actions
	D.2.2	Percentage of tourism accommodation and attraction infrastructure located in 'vulnerable zones'
D.3 Solid waste management	D.3.1	Waste production per tourist night compared to general population waste production per person (kg)
	D.3.2	Percentage of tourism enterprises separating different types of waste
	D.3.3	Percentage of total waste recycled per tourist compared to total waste recycled per resident per year
D.4 Sewage treatment	D.4.1	Percentage of sewage from the destination treated to at least secondary level prior to discharge
D.5 Water management	D.5.1	Water consumption per tourist night compared to general population water consumption per resident night
	D.5.2	Percentage of tourism enterprises taking actions to reduce water consumption
	D.5.3	Percentage of tourism enterprises using recycled water
D.6 Energy usage	D.6.1	Energy consumption per tourist night compared to general population energy consumption per resident night
	D.6.2	Percentage of tourism enterprises that take actions to reduce energy consumption
	D.6.3	Percentage of annual amount of energy consumed from renewable sources (Mwh) compared to overall energy consumption at destination level per year
D.7 Landscape and biodiversity protection	D.7.1	Percentage of local enterprises in the tourism sector actively supporting protection, conservation and management of local biodiversity and landscapes

Okvirni seznam dodatnih kazalnikov

Maritime and coastal tourism	
Passengers and ports	
	Number of incoming and outgoing passengers per port per month
	Number of berths and moorings for recreational boating
Water quality	
	Level of pollution in seawater per 100 ml (faecal coliforms, campylobacter)
Beaches	
	Percentage of beaches awarded the Blue Flag
	Area and volume of sand nourishment
	Total km of free beaches relative to total km of beaches
	Percentage of beaches accessible to all
	Number of days per year the beach/shore is closed due to contamination

Accessible tourism	
Sustainable tourism policy	
	Percentage of the destination with an accessible tourism strategy/action plan, with agreed monitoring, development control and evaluation arrangement
Equality/accessibility	
	Percentage of commercial accommodation with rooms accessible to people with disabilities and/or participating in recognised accessibility information schemes
	Does the destination have an identified accessibility management office or person available to the public?
	Percentage of businesses that have a budget for accessibility improvements
Reducing transport impact	
	Percentage of each category of transport in the destination that is accessible, i.e. public transport and private hire coaches, minibuses, taxis or minicabs

Transnational cultural routes

Destination management survey

Is your destination part of a cultural route certified by the Council of Europe?

If yes, is there any policy in place for the cultural route's visibility?

If yes, does the local community participate in this policy?

Do cultural/tourist events linked to the cultural route take place in your destination?

Is the logo of the cultural route of the Council of Europe present on the documents or visible in tourist offices?

Percentage of tourist offers available in your destination highlighting the theme of the cultural route

Enterprise survey

Is your enterprise located along a cultural route certified by the Council of Europe?

If yes, are the products of your enterprise linked within the theme/activities of the cultural route?

If yes, is the communication on your enterprise/products mentioning the links with the cultural route?

Is the cultural route promoting/making visible your enterprise/products?

Resident survey

Benefits for the community from the cultural route involving my destination

Is the community informed about the cultural route?

Is the local community involved in the actions organised within the framework of the cultural route's activities?

Are there benefits for me from the cultural route involving my destination?

Percentage of residents satisfied with their involvement and their influence in the planning and development of the cultural route

Percentage of residents who have positive or negative views on the impact of the cultural route on my destination's identity

Effect of the cultural route on the distinctiveness and local identity, culture and heritage of the destination

Effect of the cultural route on the quality of life in the destination

Percentage of residents who have positive views on the impact of the cultural route on tourism

Effect of the cultural route on cultural and tourism offers of the destination

Priloga V

Faza 0: Predhodna faza	
Zagotovljeno je bilo skupno medoddelčno razumevanje strategije INCIRCLE	<input type="checkbox"/>
Ustvarjena je bila medresorska osrednja ekipa	<input type="checkbox"/>
Opredeljene glavne notranje odgovornosti, mejniki in rok	<input type="checkbox"/>
Faza 1: Analiza konteksta	
Navedene potrebe po podatkih glede na politične prednostne naloge in verjetne cilje	<input type="checkbox"/>
Ugotovljeni razpoložljivi podatki in preverjena kakovost.	<input type="checkbox"/>
Opredeljene vrzeli v podatkih in opredeljeni dodatni viri podatkov.	<input type="checkbox"/>
Vzpostavljeno varno upravljanje podatkov.	<input type="checkbox"/>
Dogovorjena je izmenjava podatkov z zunanjimi lastniki ustreznih podatkov.	<input type="checkbox"/>
Po potrebi zbrani dodatni podatki.	<input type="checkbox"/>
Faza 2: Upravljanje	
Ključne zainteresirane strani so opredeljene in analizirane	<input type="checkbox"/>
Ključne SWG so povabljene, da se pridružijo	<input type="checkbox"/>
Ustanovljena in delujoča delovna skupina SWG projekta INCIRCLE	<input type="checkbox"/>
Faza 3: Vizija in cilji	
Trenutno stanje (izhodišče) opisanega krožnega turizma, na podlagi katerega je mogoče meriti napredek.	<input type="checkbox"/>
Problemi in priložnosti, o katerih so razpravljali in analizirali ključne zainteresirane strani in državljane.	<input type="checkbox"/>
Soustvarite skupno vizijo s ključnimi deležniki	<input type="checkbox"/>
Pregledana vizija za usmerjanje razvoja ciljev.	<input type="checkbox"/>
Razvit osnutek ciljev.	<input type="checkbox"/>
Osnutek ciljev, o katerih ste razpravljali s ključnimi zainteresiranimi stranmi.	<input type="checkbox"/>
Končni sklop izbranih ciljev.	<input type="checkbox"/>
Faza 4: Glavni cilj	
Kvantitativni in kvalitativni kazalniki izida so opredeljeni za vse cilje	<input type="checkbox"/>
Opredeljen nabor strateških ključnih kazalnikov, vključno z obliko poročanja in merilno metodo.	<input type="checkbox"/>
Ključne zainteresirane strani, vključene v določanje ciljev.	<input type="checkbox"/>
Razvit ustrezen nabor lokalno dosegljivih ciljev.	<input type="checkbox"/>
Faza 5: Načrtovanje merjenja	
Že izvedeni in analizirani načrtovani ukrepi.	<input type="checkbox"/>
Vzpostavljena izmenjava izkušenj z načrtovalci drugih destinacij, mest in regij	<input type="checkbox"/>
Ustvarjen dolg seznam možnih ukrepov.	<input type="checkbox"/>
Primerni ukrepi, ocenjeni glede na učinkovitost, sprejemljivost in razmerje med ceno in kakovostjo.	<input type="checkbox"/>
V ožji izbor so se uvrstili najbolj obetavni ukrepi	<input type="checkbox"/>
Na voljo so podrobne specifikacije in ocene stroškov za ukrepe, ki so uvrščeni v ožji izbor.	<input type="checkbox"/>
Ugotovljeni potencialni svežnji ukrepov, za katere se pričakuje, da bodo ustvarili sinergije in premagali ovire izvedbe.	<input type="checkbox"/>
Končni sklop izbranih paketov ukrepov.	<input type="checkbox"/>
Izbran ustrezen nabor kazalnikov za merjenje, vključno z obliko poročanja in merilno metodo.	<input type="checkbox"/>
Zagotovljeno financiranje in viri financiranja.	<input type="checkbox"/>

Faza 6: Spremljanje in ocenjevanje	
Opremljen postopek spremljanja strategije, skupaj z mejniki in odgovornostmi.	<input type="checkbox"/>
Opremljen postopek ocenjevanja strategije, skupaj z mejniki in odgovornostmi.	<input type="checkbox"/>